

(porov Gamkrelidze — Ivanov, 1984, s 649—650, z hľadiska sémantiky hromadnosti porov. tam uvedené avest *vaēiti* „vrba, vrbové prúty“, litov. *vyus* „vrbové prúty“, strír *fé* „prútie“ < ide **wei-* „vit, pliesť“) Keďže do etymologického hniezda ide **(s)ker-* „pliesť“ sa zaraďuje aj stisl *hrīs* „krovie, prút“, sthn *hrīs* „vetva, prút, prútie, krovie“, *hrispaḥi* „prútie, krovie“, strhn *rispe* „haluze, krovie“ (porov Pokorný, 1959, s 937—938), je veľmi pravdepodobné, že sem patrí aj rus dial *кѳрница, кѳрмица* Sémantickú evolúciu uvedených ruských slov teda rekonštruujeme po líni „pliesť“ > „prútie“ > „ohybný prút na zväzovanie otepky“ Keďže takto dokážeme objasniť aj morfológickú charakteristiku rus dial *кѳрница*, dávame tejto interpretácii prednosť pred vyššie uvedeným výkladom, predpokladajúcim východiskovú sémantiku „povrieslo“⁷

7 ESUM uvádza ukrajinský dialektizmus *кѳрница* „druh machu (Fegatella)“ Podľa autorov slovníka ide o nejasný výraz, ktorý pravdepodobne súvisí s ukr *кѳрмиця* „úrazník (Sagina L.)“ (ESUM III, s 32) Vzťah foriem *кѳрница* a *кѳрмиця* by na prvý pohľad bolo možné pokladať za analogický vzťah vyššie uvedeného rus dial *кѳрница* a *кѳрмица*, názov *кѳрмиця* je však odvodený od ukr *кѳрм* „krmivo“ a vznikol kalkovaním lat *sagina* „krmivo, úrazník“ (s 29)

V tejto súvislosti možno upozorniť na litov *kerpe* „mach, lišajník, huba“ (s ďalšími významami „zaviazany koniec vreca, uzol“ i „vrchný odrezok repy, redkovky atd, krajec“), súvisiace so slovesom *kerpeti* „obratať machom“ (aj „uväzovať si šatku“) V N Toporov (III, s 336) uvádza tieto výrazy v kontexte analýzy baltských kontinuantov ide koreňa **ker-p-*, derivovaného od ide **(s)ker-* s predpokladaným pôvodným synkretizmom významov „rezať“ a „pliesť“ V prípade litov *kerpe* „mach, lišajník, huba“, *kerpeti* „obratať machom“ autor predpokladá aktualizáciu významov „spletať“, „spájať“, „vypĺňať (priestor mečim pozostávajúcím z mnohých častí)“, uvádza tiež sémantickú paralelu v podobe litov *pintis* „huba“, etymologicky súvisiaceho s *pinti* „pliesť“ Porov tiež rus *тина* „žaburina“, patriace do hniezda ide **ten-* „ťahat, natahovať, pliesť“ („*тина* ‘водяной мох’ . затягивает водную поверхность и дно водоема“ — Varbotová, 1984, s 201, pozn 55)

Vyššie uvedený litovský názov machu, lišajníka, huby teda možno v konečnom dôsledku usúvzťažniť s ide **(s)ker-* a predpokladať preň sémantickú evolúciu po líni pletenia Je veľmi pravdepodobné, že analogicky možno interpretovať aj ukrajinský názov machu *кѳрница* aj tu môže ísť o derivát od ide **(s)ker-* Keďže pri predpokladanej východiskovej forme

⁷ Rus dial *кѳрница* však možno zo sémantického hľadiska interpretovať aj ako „krovie“ v takom prípade nie je vylúčená ani súvislosť s psl **kъrъ* (slk *ker*, porov ESSJ XIII, s 242), **koreň* (slk *koreň*, ESSJ XI, s 62—65)

**kornica* by sme v ukrajínčine po zániku jerov očakávali vývin **ō* > *i* v zatvorenej slabike (porov Žovtobriuch — Rusanivskij — Skfarenko, 1979, s 273 n), t j vznik formy **кѳрница* (porov ukr *зоря* „hviezda“, *зѳрница* „ranná, večerná hviezda“), interpretujeme vokál *o* v slove *кѳрница* ako výsledok vokalizácie **ō* > *o* (porov. ukr. *кѳрм* < **kъrъ*) a východiskovú formu slova *кѳрница* rekonštruujeme ako **kъr-n-ica*

8 Na základe analyzovaného materiálu pokladáme za možné rekonštruovať praslovanské lexikálne dialektizmy **kornica*, **kъrnica*/**kъrnica* ako deriváty od ide **(s)ker-* „pliesť“ (takto doplníme údaje ESSJ, ktorý tieto výrazy neuvádza) s divergentným významovým vývinom („pliesť“ > „vrkoč“, „pliesť“ > „prútie, prút“, „pliesť“ > „mach“) v príslušných praslovanských dialektoch Zvláštnu pozornosť si zaslúži slovensko-bulharská formálno-sémantická paralela (k problematike porov Mladenov — Aleksova — Mladenova — Šišková, 1993, Habovštiak, 1993, s 77—89) v podobe slk *kornica* — bulh *кѳрница*₂ nie je jasné, či aj tu ide iba o výsledok nezávislého paralelného vývinu, alebo o reminiscenciu na starý kontakt Protoslovákov a južných Slovanov v oblasti Stredného Dunaja (v prospech tohto predpokladu by azda mohol svedčiť výskyt bulh *кѳрница*₂ práve v okolí Vidina, t j v severozápadnej, podunajskej oblasti bulharského jazykového územia).

Skratky

avest — avestský, *bulh* — bulharský, *dial* — dialektový, *ide* — indo-európsky, *lat* — latinský, *litov* — litovský, *psl* — praslovanský, *rum* — rumunský, *rus* — ruský, *slk* — slovenský, *sthn* — starohornonemecký, *stisl* — staroislandský, *strhn* — stredohornonemecký, *strír* — stredoírsky, *ukr* — ukrajinský

Literatúra

- BER — Bългарски етимологичен речник Sofia, Izdatelstvo na Bългарската академия na naukite 1971 n
 BLAŽEK, V Sl **čьlъ* „člun“ a toch **kolmo-* „lod“ (K terminologii pojmenování plavidel v severoindoevropském areálu) *Slavia*, 62, 1993, s 489—492
 ESSJ — Etimologičeskij slovar slavjanskich jazykov Praslavjanskij leksičeskij fond Moskva, Nauka 1974 n (ESSJ)
 ESUM — Etymologičnyj slovnýk ukrajinskoj movy Kyjiv, Naukova dumka 1982 n
 GAMKRELIDZE, T V — IVANOV, V V Indojevropejskij jazyk i indojevropejcy Tbilisi, Mecniereba 1984 1342 s